

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 10.12.2025
FU-sak: 31/25		Arkivsaknr.:

Momentumprogrammet – utlysning av nytt program

1. Bakgrunn

Momentumprogrammet er UiBs karriereutviklingsprogram for yngre, fremragende forskere som ønsker en akademisk karriere ved et forskningsuniversitet.

Momentumprogrammet ble startet høsten 2017, og er et tverrfaglig talentutviklingsprogram for kandidater på postdoktor- og førsteamanuensisnivå. Momentum ble dannet for å adressere behovet for en ny generasjon av talentfulle unge forskere som utvikler banebrytende forskning, bygger bro på tvers av fag og sektorer, bidrar til å løse samfunnsrelevante problemer, og som aktivt vil skape fremtidens forsknings- og innovasjonslandskap. Ansatte ved UiB i postdoktor, forsker og førsteamanuensisstillinger kan søke om deltagelse i programmet. Programmet har idag 17 deltagere fordelt på alle fakultetene ved UiB. Opptaket skjer etter nominasjon av de enkelte fakultet. Momentumprogrammet er tredelt og består av et seminarprogram, et stipend på NOK 100 000 og mulighet for en mentorordning. Seminarene er organisert i fem moduler per år. Temaene for modulene inkluderer forskningskvalitet, søknadsskriving, internasjonalisering, virkninger og effekter, og forskningsledelse og gjennomføring.

Denne saken gir en kort orientering om Momentum-programmet og foreslår noen endringer for å kunne gi tilbud til flere. Samtidig er programmet bundet av gjeldende budsjettammer. Det foreslås derfor en omprioritering av kostnader i programmet, ved at stipendbeløpet reduseres og at særlig kostnadskrevennde moduler omarbeides. Til sammen foreslås det ramme på 24 deltakere, fordelt etter fakultetsstørrelse. Forslag til utlysning for 2026 er vedlagt.

2. Karriereprogrammer som nøkkel til økt europeisk konkurranseevne

EU-kommisjonen har det siste året hatt et fokus på Europas konkurranseevne og FoUI-institusjoners rolle i å øke denne. Et sentralt tema har vært hvordan man kan styrke Europas evne til å tiltrekke og beholde forskningstalent gjennom å tilrettelegge for stabile og attraktive forskerkarrierer i sterke forskningsmiljøer. Karriereprogrammer anses som et målrettet tiltak for å beholde fremragende forskertalenter i akademia og Europa. I en rapport til EU-kommisjonen fra interesseorganisasjonen CESAER, publisert i desember 2024, pekes det på at universiteter har en særlig viktig rolle i å rekruttere og beholde forskertalenter i Europa. I rapporten, *Research careers: A critical choice for Europe*¹, utarbeidet under ledelse av tidligere utdanningsminister i Portugal, Manuel Heitor, framholdes det at akademiske karriereutviklingsprogrammer er «crucial for maintaining a high-quality research environment, addressing career uncertainties, and enhancing professional development» (s. 41, 2024).

¹ [20241211-cesaer-research-careers-report.pdf](https://ec.europa.eu/research-careers-report/pdf)

Rapporten bruker UiB som ett av tre dybde casestudier, og Momentum-programmet framholdes sammen med YouReCa-programmet ved KU Leuven som et «best practice» institusjonelt initiativ, som - i tråd med EUs policy for karriereutvikling - bidrar til å styrke forskertalenter som ønsker en karriere i akademisk. Rapporten framhever at programmet leder til høy grad av permanent ansettelse; av de første 4 kullene er 100% av deltakerne i relevant fast jobb hvorav 92% er i akademisk.

3. Momentumprogrammet og justeringer i målsettingene

Formålet med programmet er å styrke deltagernes karriereutvikling. Programmets målsettinger er å:

1. tilby ressurser, opplæring og råd som støtter deltagernes strategiske karriereplanlegging og -utvikling mot å bli mer uavhengige forskere/forskningsledere
2. støtte deltagerne til å skrive og sende inn konkurransedyktige søknader til ulike nasjonale og internasjonale finansieringskilder
3. fasilitere utvikling av deltagernes profesjonelle nettverk
4. fasilitere og promotere utviklingen av tverrfaglige nettverk innad ved UiB

I forbindelse med de siste opptakene har Forskningsutvalget uttrykt ønsker om å mildne de uttalte forventningene om at deltakerne skal søke eksterne forskningsmidler, spesielt for deltakere i midlertidige stillinger. I utlysningen for kull 7 (opptak i 2025) ble det derfor presisert at opptak til Momentum-programmet ikke var en garanti for at deltakerne fikk lov å søke forskningsmidler om dette ikke var i instituttens interesse, og at fakultetene kunne legge til grunn muligheter for videre fast ansettelse når de nominerte sine kandidater. I forlengelse av dette foreslås en endring i utlysningen for kull 8 for målsetting nummer 2. Målsettingen foreslås moderert til at «deltakerne vil få opplæring og trening i å skrive konkurransedyktige søknader til ulike nasjonale og internasjonale finansieringskilder».

4. Opptaksramme og forslag til endringer i programmet.

De siste to årene har programmet tatt opp 17 deltakere. Universitetsledelsen ønsker å kunne tilby programmet til flere ansatte. Også i forskningsutvalget har flere av fakultetene har tatt til orde for å øke kohortstørrelsen. Universitetets økonomiske rammer tilsier at budsjettet ikke vil kunne økes. Økning i kohortstørrelsen må finansieres gjennom omprioritering av midler innen programmet.

Samtidig tilsier pedagogiske og praktiske hensyn at kohortstørrelsen ikke bør økes ut over et visst nivå. For store gruppestørrelser vil gi hver enkelt deltaker mindre rom for egne faglige bidrag, og kan gå ut over muligheten til å etablere kullidentitet og varige tverrfaglige nettverk. I tillegg øker kostnadene ved behov for større møtefasiliteter. Det foreslås derfor å sette et tak på 24 deltakere.

I inneværende år er totalbudsjettet for programmet på kr 2,7 mill. Erfaringer fra programmet tilsier at særlig to tiltak kan finansiere en utvidelse på sju deltakere: redusere omfanget av de individuelle stipendene, og fase ut seminar i Brussel til fordel for lokale arrangement.

Brussel-seminaret er ansett for å være verdifullt, og gir utbytte i form av nettverksbygging, kunnskap om EU-systemet og finansieringsordningene som finnes, og å senke terskelen for deltakelse i EU-programmene. Samtidig er Brussel-seminaret den mest kostnadskrevende modulen og flere av målene kan også oppnås på andre måte. Seminaret i Brussel koster omtrent 400 000 kroner. Dersom seminaret fases ut må det erstattes med annen modul/samling med innhold av høy kvalitet. Et realistisk kostnadsestimat er ca halvparten av Brussel-seminaret, dersom en planlegger for et nytt seminar til en nærliggende lokalitet med gode fasiliteter og et faglig sterkt program.

Alle deltakere får i dag et stipend på kr 100 000 til fri benyttelse. Det er ikke krav om å dokumentere bruken av midlene. Midlene skal gjøre det mulig for deltakerne å dekke kostnader i forskningen og delta i faglige fora eller dekke andre forskningsutgifter som en ellers ikke ville hatt mulighet til. Imidlertid er det ikke uvanlig at deltakere ikke greier å disponere midlene innenfor prosjektperioden. Det er heller ikke et inntrykk at midlene er et sterkt motiv for forskere til å søke seg til programmet. Det foreslås herved å redusere stipendbeløpet til kr 50 000 for alle. Til sammen vil disse to tiltakene gjøre det mulig å øke opptaket til 24 deltakere.

Det anbefales å fordele plassene på fakultetene med utgangspunkt i vitenskapelige årsverk, etter definisjonen til Kunnskapsdepartementet (delte stillinger, forsker- og utdanningsstillinger og rekrutteringsstillinger). Juss og KMD vil da komme ut med en plass (som i dag) mens museet ikke vil ha plasser. Forslaget er dermed å justere plassene noe for å sikre representasjon fra Universitetsmuseet.

	Plasser 2025	Årsverk 2025	Andel årsverk	Plasser, direkte utledet	Plasser, justert
Det humanistiske fakultet	2	330	15 %	4	4
Det juridiske fakultet	1	87	4 %	1	1
Det medisinske fakultet	4	518	23 %	6	6
Det psykologiske fakultet	2	197	9 %	2	2
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	2	281	13 %	3	3
Fakultet for kunst, musikk og design	1	93	4 %	1	1
Fakultet for naturvitenskap og teknologi	4	669	30 %	7	6
Universitetsmuseet	1	36	2 %	0	1
Totalt	17	2210	100 %	24	24

Antall relevante kandidater fra museet og de minste fakultetene varierer årlig. Det kan legges opp til en viss fleksibilitet i opptaket. Det juridiske fakultet har de siste årene finansiert en ekstra plass i programmet selv. Dersom ikke alle fakulteter fyller kvoten sin, vil NT og MED ha fortrinnsrett på ledige plasser.

5. Forslag til utlysning for Momentum 8 (2026-2027)

For Momentumprogrammet 2026-2027 foreslås det at

- programmet gjennomføres med endringer som anbefalt her
- opptakskriteriene fra 2025-2026 beholdes.

Forslag til utlysningstekst er vedlagt saken.

Søknadsprosessen blir annonsert og fasilitert av Forsknings- og innovasjonsavdelingen. Fakultetene er ansvarlig for å velge sine kandidater på bakgrunn av opptakskriteriene.

Forslag til tidslinje for søknadsprosessen (tentative datoer):

- Januar 2026 – utlysningen publiseres og det åpnes for søknader
- 20. mars 2026 – søknadsfrist

- 27. april 2026 – fakultetenes frist for nominering av kandidater
- 30. april 2026 – utvalgte kandidater blir tilbudt plass
- 7. mai 2026 – frist for kandidatene å takke ja til tilbudt plass
- 11. mai 2026 – søkere som ikke får tilbud om plass blir informert. Kontaktinformasjon til fakultetenes kontaktpersoner vil inkluderes i avslagsbrevet slik at kandidatene som ikke blir tilbudt plass vet hvem de kan kontakte dersom de har spørsmål.
- August/september 2026 – oppstart av Momentum 8

Det foreslås at Momentum 8 lyses ut i tråd med vedlagte forslag til utlysning, med oppstart høsten 2026.

Saken legges fram for Forskningsutvalget til drøfting.

Vedlegg

Forslag til utlysningstekst for Momentum 8 (2026/2027)

Vedlegg - Forslag til utlysning av Momentum 8 (2026-2027)

Utllysning av Momentumprogrammet 2026-2027

Momentumprogrammet er et karriereutviklingsprogram for yngre, fremragende forskere ved UiB. Programmet vil starte opp igjen for åttende gang i 2026. Det lyses ut 24 plasser til programmet.

Målgruppen for programmet er yngre fremragende forskere som ønsker en akademisk karriere ved et forskningsuniversitet. Programmet er tverrfaglig, og siktemålet er å få til en sammensetning av ulike fagretninger og vitenskapsdisipliner.

Mål og innhold

Formålet med programmet er å styrke deltagernes karriereutvikling. Programmets målsetninger er å:

1. tilby ressurser, opplæring og råd som støtter deltagernes strategiske karriereplanlegging og -utvikling mot å bli mer uavhengige forskere/forskningsledere
2. gi deltagerne trening og opplæring i å skrive konkurransedyktige søknader til ulike nasjonale og internasjonale finansieringskilder
3. fasilitere utvikling av deltagernes profesjonelle nettverk
4. fasilitere og promotere utviklingen av tverrfaglige nettverk innad ved UiB

Programmet omfatter fem samlinger planlagt mellom september 2026 og juni 2027 (tentativt). Samlingene er strukturert rundt nøkkelkategoriene karriereutvikling og eksterntfinansiering, og de fem seminarene omhandler forskningskvalitet (excellence), virkninger og effekter (impact), forskningsledelse og gjennomføring (implementation), internasjonalisering og søknadsskriving. Seminarene strekker seg over to dager. Samlingene vil normalt finne sted i Bergensområdet, men samlingen som omhandler internasjonalisering kan bli avholdt på UiBs Brusselkontor i Belgia.

Midler

Deltagerne vil disponere NOK 50 000,- i driftsmidler. Midlene skal benyttes til karrierefremmende tiltak som mentor, reiser, nettverksbygging, forskningsopphold, workshops mv.

Mentorordning

Stipendmidlene kan (helt eller delvis) brukes på honorar til en internasjonal akademisk mentor. Fakultetene og/eller institutt har ansvar for å bistå deltagerne med å finne en egnet mentor. Det er ikke obligatorisk å bruke en mentor.

Hvem kan søke?

Ansatte i postdoktor, forsker og førsteamanuensisstillinger kan søke om deltagelse i programmet. Kandidatene vil bli valgt basert på følgende kriterier:

- Kandidatene må være ansatt ved UiB, normalt i minst 80 % stilling.
- Ansatte i midlertidig stilling må ha minst ett år igjen av arbeidskontrakten ved oppstarten av programmet.
- Det bør ikke ha gått mer enn seks (6) år siden avlagt ph.d.-grad.

- Programmet har stort fokus på å styrke kandidatenes søknadskompetanse, og det er forventet at søkere er motivert for å søke eksterne forskningsmidler. Opptak til programmet er likevel ikke en garanti for at instituttet / grunnenheten vil støtte enkeltsøknader dersom søknaden eksempelvis er innenfor et fagområde hvor det ikke er planer for videre faglig utvikling.

Søknadsprosess

Det lyses ut 24 plasser etter følgende fordelingsnøkkel

- Det humanistiske fakultet: 4
- Det medisinske fakultet: 6
- Fakultet for naturvitenskap og teknologi: 6
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet: 3
- Det juridiske fakultet: 1
- Det psykologiske fakultet: 2
- Fakultet for kunst, musikk og design: 1
- Universitetsmuseet: 1

Søknadsfristen er **20. mars 2026**. Søknaden sendes via programmets nettside, og skal inneholde:

- fullført søknadsskjema
- motivasjonsbrev, inkludert omtale av motivasjon å søke ekstern forskningsfinansiering
- akademisk CV
- kort anbefalingsbrev fra faglig ledelse ved søkerens avdeling, institutt eller forskningssenter

Fakultetene er ansvarlig for evaluering og utvelging av sine kandidater. Her kan det tas hensyn til mulighetene for at det vil lyses ut nye stillinger innen rimelig tid innen kandidatens fagområde.

Det er obligatorisk for kandidater som tas opp i programmet å delta på alle seminarene. Unntak vil kun gjøres på bakgrunn av lovfestede permisjoner og sykdom. Kandidater som tas opp i programmet vil bli bedt om å begynne arbeidet med karriereutviklingsplan og planleggingen av hvordan de ønsker å bruke stipendiet, inkludert hvorvidt de ønsker å jobbe med en mentor, i forkant av første seminar.